

CRNA GORA
S K U P Š T I N A
Odbor za ljudska prava i slobode
Broj: 00-63-8/18-35/
Podgorica, 23. oktobar 2018. godine

Povodom razmatranja Izvještaja Radne grupe za Opšti periodični pregled (UPR), usvojenog nakon pregleda situacije u pogledu ljudskih prava u Crnoj Gori koji je sproveo Savjet UN-a za ljudska prava u okviru Opšteg periodičnog pregleda, Odbor za ljudska prava i slobode sa 23. sjednice, održane 3. oktobra 2018. godine, podnosi

I Z V J E Š T A J
O RAZMATRANJU IZVJEŠTAJA RADNE GRUPE ZA OPŠTI PERIODIČNI
PREGLED (UPR), USVOJENOG NAKON PREGLEDA SITUACIJE U POGLEDU
LJUDSKIH PRAVA U CRNOJ GORI
KOJI JE SPROVEO SAVJET UN-A ZA LJUDSKA PRAVA
U OKVIRU OPŠTEG PERIODIČNOG PREGLEDA

Odbor za ljudska prava i slobode je u okviru kontrolne uloge Parlamenta, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore, na 23. sjednici, održanoj 3. oktobra 2018. godine, u proširenom sastavu, uz učešće predstavnika institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, nadležnih državnih organa, međunarodnih organizacija sa sjedištem u Crnoj Gori i nevladinih organizacija, razmotrio Izvještaj Radne grupe za Opšti periodični pregled (UPR), usvojen nakon pregleda situacije u pogledu ljudskih prava u Crnoj Gori koji je sproveo Savjet UN-a za ljudska prava u okviru Opšteg periodičnog pregleda.

Polazeći od navoda iz Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2018. godinu:

„Temeljna prava

Nastavljene su reforme s ciljem daljeg usaglašavanja sa standardima EU i međunarodnim standardima u oblasti ljudskih prava, a ostvaren je napredak naročito kada je riječ o zakonodavstvu za zabranu diskriminacije. Crna Gora sada treba da obezbijedi adekvatne mehanizme za zaštitu posebno osjetljivih grupa od diskriminacije. Sprovođenje zakonodavstva i dalje je slabo, a treba da se povećaju institucionalni kapaciteti za ljudska prava. Romska i egipćanska manjina i dalje je najugroženija zajednica – najviše izložena diskriminaciji. Nasilje zasnovano na rodnoj pripadnosti i nasilje nad djecom takođe su i dalje ozbiljni problemi u zemlji.

Da bi se riješili ovi nedostaci, Crna Gora treba naročito da:

→ dalje ojača institucije za ljudska prava i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, i da poveća njihovo poznavanje međunarodnih i evropskih standarda u oblasti ljudskih prava;

→ ojača primjenu i zaštitu ljudskih prava i obezbijedi djelotvornu zaštitu žrtava povreda ljudskih prava i tako što će obezbijediti djelotvorne istrage zlostavljanja koje počinu organi za sprovođenje zakona i slučajeva smrtnih ishoda i fizičkih napada na fizička lica, u skladu sa sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP);

→ obezbijedi djelotvorno sprovođenje politika iz oblasti temeljnih prava o rodnoj ravnopravnosti, pravima djeteta i pravima Roma obezbjeđivanjem dovoljno sredstava iz budžeta za sprovođenje politika, poboljšanje kapaciteta nadležnih institucija i povećanje njihove međuinstitucionalne koordinacije.”
(str. 24 i 25 Preвода Izvještaja),

i svoje Poslovníkom Skupštine Crne Gore utvrđene nadležnosti, Odbor za ljudska prava i slobode je razmatranje Izvještaja Radne grupe za Opšti periodični pregled (UPR), usvojenog nakon pregleda situacije u pogledu ljudskih prava u Crnoj Gori ocijenio veoma značajnim radi sagledavanja ukupnog stanja u oblasti ljudskih prava u Crnoj Gori.

Opšti periodični pregled (UPR) je novi mehanizam nadzora poštovanja ljudskih prava u zemljama članicama Ujedinjenih nacija koji je dat u mandat Savjetu za ljudska prava Rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 60/251 od 15. marta 2006. godine.

Opšti periodični pregled Savjet za ljudska prava ostvaruje razmatranjem tri osnovna dokumenta (Državni izvještaj o stanju ljudskih prava, Izvještaj Kancelarije visokog komesara za ljudska prava koji se zasniva na izvještajima ugovornih tijela UN i informacijama specijalnih procedura UN, Izvještaj Kancelarije visokog komesara UN za ljudska prava koji se zasniva na informacijama nevladinih organizacija i drugih zainteresovanih subjekata) i usmenim dijalogom sa državnom delegacijom. Pregled se sprovodi u okviru Radne grupe Savjeta za ljudska prava.

Prvi ciklus

Tokom prvog ciklusa Opšteg periodičnog pregleda koji je trajao od 2008-2011. razmotreno je stanje ljudskih prava u 192 države.

Izvještaj o Crnoj Gori razmotren je na sjednici Radne grupe za Opšti periodični pregled, održanoj 3. decembra 2008. godine.

Crnoj Gori su upućene 54 Preporuke.

Drugi ciklus

Drugi ciklus Opšteg periodičnog pregleda se odvijao u periodu od 2012. do 2016. godine.

Crna Gora je u skladu sa smjernicama odluke Savjeta za ljudska prava A/HRC/DEC/17/119 pripremila Izvještaj koji je sadržao pregled stanja ljudskih prava u Crnoj Gori i napredak ostvaren u periodu između dva ciklusa UPR (2008–2012), sa posebnim fokusom na implementaciju preporuka prvog preglednog procesa.

Izvještaj je bio rezultat zajedničkog rada državnih organa (ministarstava i organa uprave) i nevladinih organizacija (Građanska alijansa, Centar za demokratiju i ljudska prava i Centar za prava djeteta). Proces izrade izvještaja podržao je sistem Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori. Institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, po svom izboru, nije učestvovala u radu radne grupe, ali je konsultovana u dijelu Izvještaja u kojem su bile neophodne informacije iz njene nadležnosti.

Izvještaj je razmotren na sjednici Savjeta za ljudska prava, 28. januara 2013. godine.

Crnoj Gori su upućene 124 Preporuke, a njihov broj je veći u odnosu na 2008. iz razloga što je tada svaka zemlja pojedinačno dostavljala Preporuke i insistirala da se sve te Preporuke zadrže, bez objedinjavanja istih ili sličnih, što je bila praksa i metodologija u prethodnom periodu.

Od 124 Preporuke upućene u okviru Drugog UPR ciklusa, Crna Gora je prihvatila 120.

Poređenjem Preporuka iz 2008. i iz 2013. godine uočava se da su se Preporuke iz 2008. odnosile na donošenje zakona iz oblasti zaštite ljudskih prava, a iz 2013. na primjenu usvojenih zakona i strateških dokumenata.

Ključne Preporuke upućene Crnoj Gori mogu se grupisati u sledeće oblasti: međunarodno pravni dokumenti o ljudskim pravima i slobodama i institucionalni okvir za zaštitu ljudskih prava; borba protiv diskriminacije; rodna ravnopravnost, prava osoba sa invaliditetom, posebno djece sa teškoćama u razvoju; prava manjinskih naroda, posebno pripadnika RAE populacije; prava raseljenih i interno-raseljenih lica; jačanje administrativnih kapaciteta i nezavisnosti Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore; prava djece, zaštita od nasilja u porodici i seksualnog iskorišćavanja djece; reforma pravosuđa i unapređenje rada pravosuđa, posebno u oblasti borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala; sloboda medija i sloboda vjerskih zajednica.

Podsjećanja radi, Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore 25. saziva na Osmoj sjednici, održanoj 29. marta 2013. godine razmotrio je:

a) Nacionalni izvještaj o stanju ljudskih prava u Crnoj Gori u okviru Drugog ciklusa Opšteg periodičnog pregleda Ujedinjenih nacija (period 2008-2012), predstavljen na sjednici Savjeta za ljudska prava u Ženevi, 28. januara 2013. godine;

b) Izvještaj o stanju ljudskih prava Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za potrebe Opšteg periodičnog pregleda Ujedinjenih nacija, i

c) Izvještaj o zaštiti prava djeteta koji su sačinile deset nevladinih organizacija za potrebe izrade Nacionalnog izvještaja o stanju ljudskih prava u Crnoj Gori u okviru Drugog ciklusa Opšteg periodičnog pregleda Ujedinjenih nacija (period 2008-2012).

Tom prilikom, članovi Odbora su ocijenili da nadležni državni organi i institucije u kontinuitetu preduzimaju brojne aktivnosti u cilju poboljšanja zakonske i institucionalne infrastrukture za zaštitu ljudskih prava.

Zaključeno je da je u periodu od 2008. do 2012. Crna Gora ostvarila značajan napredak u sistemu zaštite ljudskih prava i sloboda, što je potvrda posvećenosti najvišim vrijednostima demokratije i principima i načelima proklamovanim u Povelji Ujedinjenih nacija, Univerzalnoj deklaraciji i međunarodno-pravnim dokumentima u oblasti ljudskih prava.

Treći ciklus

Treći ciklus Opšteg periodičnog pregleda počeo je 1. maja 2017. godine.

Izvještaj Crne Gore u kojem je prikazan napredak, izazovi i obaveze Crne Gore na planu daljeg jačanja sistema zaštite i poštovanja ljudskih prava i sloboda predstavljen je na sjednici Radne grupe za Opšti periodični pregled, održanoj 22. januara 2018.

Na 38. sesiji Savjeta za ljudska prava, održanoj 29. juna 2018. godine usvojen je konačni Izvještaj o stanju ljudskih prava u Crnoj Gori u okviru mehanizma Opšteg periodičnog pregleda Savjeta za ljudska prava.

Od 169 preporuka upućenih tokom Trećeg UPR ciklusa Crna Gora je prihvatila 159.

Ključne Preporuke upućene Crnoj Gori mogu se grupisati u sledeće oblasti: međunarodnopravni instrumenti i saradnja sa mehanizmima za ljudska prava i institucionalni okvir za zaštitu ljudskih prava; borba protiv diskriminacije; borba protiv torture; reforma pravosuđa i borba protiv korupcije; sloboda izražavanja i sloboda medija; borba protiv trgovine ljudima; borba protiv nasilja u porodici, nad ženama i djecom; rodna ravnopravnost i osnaživanje žena i djevojčica; prava djeteta; Romi i manjinski narodi; osobe sa invaliditetom; izbjeglice, raseljena i interno-raseljena lica i smanjenje apatridije.

Uvodno obrazloženje Izvještaja Radne grupe za Opšti periodični pregled (UPR), usvojenog nakon pregleda situacije u pogledu ljudskih prava u Crnoj Gori koji je sproveo Savjet UN-a za ljudska prava u okviru Opšteg periodičnog pregleda dala je Blanka Radošević Marović, generalna direktorica Direktorata za unapređenje i zaštitu ljudskih prava u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava.

U raspravi su učestvovali: predsjednik NVO „Građanska alijansa“ Boris Raonić, zamjenica šefa Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Michaela Bauer i predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković.

Povodom razmatranja Izvještaja Radne grupe za Opšti periodični pregled (UPR), usvojenog nakon pregleda situacije u pogledu ljudskih prava u Crnoj Gori koji je sproveo Savjet UN-a za ljudska prava u okviru Opšteg periodičnog pregleda, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa šest glasova “za”) donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore pozdravlja posvećenost nadležnih državnih organa ispunjavanju obaveza prema Savjetu UN-a za ljudska prava, što potvrđuju informacije o preduzetim aktivnostima, sadržane u Nacionalnom izvještaju o stanju ljudskih prava u Crnoj Gori predstavljenom na sjednici Radne grupe za Opšti periodični pregled, održanoj u Ženevi 22. januara 2018.

Odbor izražava zadovoljstvo što su aktivnosti Crne Gore na jačanju sistema zaštite i poštovanja ljudskih prava i sloboda prepoznate od učesnika sjednice Radne grupe za Opšti periodični pregled, ali i od učesnika 23. sjednice Odbora.

2. Odbor ocjenjuje da su sveobuhvatne nacionalne reforme u oblasti jačanja nezavisnosti pravosuđa, borbe protiv diskriminacije, rodne ravnopravnosti, borbe protiv nasilja u porodici, zaštite osjetljivih grupa, djece i lica sa invaliditetom i borbe protiv trgovine ljudima u kojima je ostvaren visok stepen zaštite i afirmacije ljudskih prava i sloboda bile najbolja preporuka Crnoj Gori za ostvarenje ključnih vanjskopolitičkih ciljeva- pristupanja NATO-u i napretka na putu ka punopravnom članstvu u Evropsku uniju, što je prepoznato i od Savjeta UN za ljudska prava.
3. Odbor za ljudska prava i slobode cijeni preporuke sadržane u Izvještaju Radne grupe za Opšti periodični pregled (UPR), usvojenom nakon pregleda situacije u pogledu ljudskih prava u Crnoj Gori koje predstavljaju važne smjernice i dodatni podsticaj za dalji rad na unapređenju zaštite i poštovanja ljudskih prava.
S tim u vezi, Odbor ohrabruje nadležne državne organe da u saradnji sa civilnim društvom i uz podršku međunarodne zajednice preduzmu mjere na blagovremenoj i kvalitetnoj realizaciji preporuka, što će doprinijeti i uspjehu Crne Gore na putu evropskih integracija, ali i boljem životu svih građana.
4. Odbor za ljudska prava i slobode pozdravlja spremnost nadležnih organa u Crnoj Gori da implementiraju preporuke upućene u okviru trećeg ciklusa UPR-a i izražava zadovoljstvo što je od 159 prihvaćenih preporuka, njih 144 u procesu implementacije ili su već implementirane. Odbor ohrabruje nadležne organe da nastave sa sprovođenjem mjera i aktivnosti koje će osigurati efikasnost institucionalnog okvira za ljudska prava i puno sprovođenje ratifikovanih međunarodnih dokumenata i domaćeg zakonodavstva.
5. Odbor za ljudska prava i slobode pozdravlja aktivnosti preduzete na implementaciji 14 preporuka iz trećeg ciklusa UPR-a koje se odnose na borbu protiv diskriminacije, što će doprinijeti daljem jačanju zakonodavnog i institucionalnog okvira u ovoj oblasti.
Izražava očekivanje da će planirane aktivnosti Ministarstva za ljudska i manjinska prava u borbi protiv diskriminacije svih etničkih manjina i marginalizovanih grupa doprinijeti njihovoj punoj inkluziji u sve segmente društva. Takođe, Odbor ohrabruje nadležne organe da u narednom periodu naglasak stave na punu implementaciju donešenih strategija i obezbjeđivanje dovoljnih finansijskih sredstava za realizaciju pratećih akcionih planova, što sugerišu i međunarodne organizacije koje u kontinuitetu prate stanje ljudskih prava u Crnoj Gori.
6. Odbor ocjenjuje da je potrebno uložiti dodatne napore u implementaciju kvalitetnog Zakona o manjinskim pravima i slobodama kako bi se obezbijedila institucionalna podrška u ostvarivanju manjinskih prava i sloboda, očuvanju i zaštiti nacionalnog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta, kao i jačanju kapaciteta savjeta manjinskih naroda.
S obzirom na to da je Vlada Crne Gore jedina, ne samo u regionu, nego i šire koja vrši redovna istraživanja o srazmjernoj zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda u javnim službama, organima državne vlasti i lokalnim samoupravama, Odbor potencira nastavak aktivnosti radi efikasnijeg sprovođenja Ustavnih i zakonskih normi u cilju djelotvornijeg učešća i zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u političkom i javnom životu Crne Gore i dosljednog sprovođenja garancije o njihovoj srazmjernoj zastupljenosti.
7. S obzirom da je Crna Gora od 14 upućenih preporuka u oblasti Romi i manjinski narodi, prihvatila 13 koje su u procesu implementacije ili implementirane, Odbor ukazuje da u narednom periodu treba obezbijediti bolju koordinaciju aktivnosti svih subjekata koji se bave poboljšanjem položaja Roma i u skladu sa Strategijom za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana 2016-2020. preduzeti konkretne mjere u obrazovanju, zapošljavanju, zdravstvu, stanovanju i kulturi, identitetu i informisanju.

Iako je ostvaren značajan napredak u obrazovanju Roma, o čemu svjedoče podaci da je u školskoj 2017/18.godini u predškolske ustanove upisano 190 djece romske i egipćanske zajednice, osnovne škole 1860 učenika, srednje 142 učenika, dok je na fakultetima 24 pripadnika romske i egipćanske zajednice, neophodno je intenzivirati aktivnosti u ovoj oblasti, jer je obrazovanje preduslov za njihovu potpunu inkluziju.

8. Imajući u vidu preporuke u oblasti prava djeteta kojima se ukazuje na potrebu efikasne primjene zakonodavnog i strateškog okvira, Odbor pohvaljuje aktivnosti preduzete na jačanju uloge Savjeta za prava djeteta i donošenju novog Nacionalnog plana akcije za djecu za period 2019-2023. Takođe, važnim smatra aktivnosti na povećanju kapaciteta stručnjaka koji se bave djecom i porodicom, poboljšanju saradnje sa nevladinim organizacijama i unapređenju kvaliteta usluga. Ohrabruje nadležne državne organe da nastave sa mjerama na realizaciji Strategije za prevenciju i zaštitu djece od nasilja za period 2017-2021, sprovođenjem kampanja i edukacija u cilju podizanja svijesti o zaštiti djece od nasilja i prevenciji maloljetničkih brakova, posebno među romskom populacijom.
9. Kada je u pitanju borba protiv diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta, Odbor očekuje da će usvajanje Strategije unapređenja kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. i zakona koji će regulisati istopolno partnerstvo, planirano za IV kvartal 2018. godine doprinijeti daljem unapređenju stanja u ovoj oblasti. Takođe, važnim smatra planirane aktivnosti na pripremi zakona o rodnom identitetu koji će omogućiti promjenu oznake pola.
10. Odbor pozdravlja aktivnosti preduzete na implementaciji trećeg Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti i očekuje da će se prilikom rada na reformi izbornog zakonodavstva razmotriti predlog za učešće žena do 40% u zakonodavnoj vlasti, što bi doprinijelo jačanju javnih politika za poboljšanje položaja žena u javnom i političkom životu i svim oblastima u kojima je prisutan rodni disbalans.
11. Iako je ostvaren značajan napredak u sistemu zaštite ljudskih prava i sloboda, Odbor ocjenjuje da je u narednom periodu potrebno uložiti više napora u implementaciju kvalitetnog zakonodavstva kako bi se postigli konkretniji i vidljiviji rezultati, čime će Crna Gora još jednom potvrditi svoju posvećenost najvišim vrijednostima demokratije i principima i načelima sadržanim u Povelji Ujedinjenih nacija, Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima i međunarodnim pravnim dokumentima u oblasti ljudskih prava.
12. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore dostaviće Zaključak Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, Ministarstvu vanjskih poslova i Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, na dalji postupak i Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstvu pravde, Kancelariji za evropske integracije, Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Misiji OEBS-a u Crnoj Gori, Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori, NVO "Građanska alijansa", NVO "Centar za prava djeteta" i NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju "Naša inicijativa", na upoznavanje.

PREDSJEDNIK ODBORA
dr Halil Duković